

MÚSICA I DANSA

1. Presentació.

Les arts, destacades per l'Organització Mundial de la Salut (OMS) en 2019 per contribuir a la millora de la salut i el benestar, són eines fonamentals d'expressió i de comunicació, i imprescindibles per a la comprensió del món actual, dominat per la imatge i el so. La presència de l'educació artística en el context de l'educació formal garanteix el compliment del dret a l'educació i a la participació en la cultura, fomenta el desenvolupament de les capacitats individuals a través de processos de creació artística i, també, el coneixement de la diversitat cultural. Aquests objectius són presents en El full de ruta per a l'educació artística que la UNESCO va fixar en 2006 arran de les deliberacions dutes a terme en el marc de la Conferència Mundial sobre l'Educació Artística.

L'educació artística en l'etapa de Primària, a través de la música, les arts escèniques i performatives, i les arts plàstiques, visuals i audiovisuals, fomenta el desenvolupament del pensament abstracte i divergent mitjançant uns processos creatius que han de tindre en compte les particularitats individuals i els contextos en què aquests processos es generen. Pensar de manera creativa implica una major percepció i sensibilitat davant del món, la qual cosa permet, a llarg termini, una major capacitat crítica i consciència social.

L'educació artística, a més, procura desenvolupar coneixements i competències vinculats als elements i als llenguatges artístics que, amb una atenció especial pels objectius i els descriptors que conformen el perfil de sortida de l'etapa, contribueixen a la formació personal i social mitjançant una diversitat de processos (l'anàlisi, la interpretació i creació individual i col·lectiva, la utilització de diferents composicions i expressions artístiques o la construcció de propostes musicals, escèniques, visuals i audiovisuals) en què es desenvolupen hàbits de treball individual i d'equip, d'esforç i de responsabilitat, així com actituds de confiança en si mateix, sentit crític, iniciativa personal, curiositat, interès, creativitat en l'aprenentatge i esperit emprenedor.

El caràcter competencial de l'àrea contribueix al desenvolupament del coneixement, la comprensió i el respecte de les diferents cultures i de les diferències entre les persones, ja que les arts garanteixen l'accés a les diferents manifestacions culturals mitjançant processos d'exploració del patrimoni artístic i de la cultura visual i musical.

Tal com s'especifica en els principis pedagògics de l'etapa esmentats en la LOMLOE, l'educació artística fomenta, a través de les competències específiques, la comprensió lectora, l'expressió oral i escrita, la competència digital, el foment de la creativitat, de l'esperit científic i de l'emprenedoria, i, especialment, la comunicació audiovisual. D'igual manera, atesa la transversalitat de les arts, treballa la igualtat de gènere, l'educació per a la pau, l'educació per al consum responsable i el desenvolupament sostenible, i l'educació per a la salut, incloent-hi l'afectivosexual a través de projectes artístics significatius. Així mateix, posa especial atenció a l'educació emocional i en valors, i a la potenciació de l'aprenentatge significatiu per al desenvolupament de les competències que promouen l'autonomia i la reflexió. D'igual manera, l'educació, a través de les arts, es presenta com una alternativa metodològica a fi de personalitzar i millorar la capacitat d'aprenentatge i els resultats de tot l'alumnat. Aquest enfocament de l'àrea permet la connexió entre els llenguatges artístics i la resta d'àrees curriculars, fomentant el treball multidisciplinari per projectes.

Amb un enfocament global i integrador respecte als aprenentatges de les àrees que corresponen a l'Educació Primària, l'àrea d'Educació Artística queda desdoblada en dues: Educació Plàstica i Visual, que integra també els elements pertanyents a Audiovisual, i Música i Dansa, que incorpora les arts escèniques i performatives, sense perjudici de presentar elements de connexió i híbrids que responen a la visió holística de l'educació en relació amb els principals desafiaments i reptes del segle XXI.

L'àrea de Música i Dansa té la base constructiva en la mateixa música i en el so, vinculats a la dansa i a les arts escèniques en general. La música i el so són elements presents, però no jeràrquics,

en l'expressió corporal i en la dansa. De la mateixa manera, la veu i el cos són elements fonamentals en l'expressió escènica.

La música vertebrava l'organització de l'àrea, que té continuïtat en l'Educació Secundària Obligatoria. Es concep en dues dimensions diferenciades, però integradores, amb una visió perceptiva i una altra d'expressiva.

Des del procés perceptiu i analític, el so és l'eix fonamental per a contribuir a una ciutadania crítica i responsable, tant com a fenomen físic com dels sons que ens envolten i que es destinen a les obres musicals i multidisciplinàries. Des de la capacitat expressiva com a mitjà de comunicació i potenciadora de la creativitat, la pràctica vocal i instrumental, que s'estén al control i a l'expressió corporal i al treball dins de les arts escèniques, resulta essencial per al desenvolupament integral.

Aquest enfocament implica abordar l'àrea des d'una perspectiva didàctica vivencial en què l'alumnat és un agent actiu de l'aprenentatge. L'escolta i l'anàlisi auditiva i visual estan vinculades a una experimentació, interpretació, expressió i creació amb la finalitat de reforçar i interioritzar tots els elements que siguin necessaris per al desenvolupament competencial quan finalitze l'Educació Primària. La participació en propostes musicals, audiovisuals, escèniques o multidisciplinàries permet adquirir una dimensió aplicativa de les diferents tècniques necessàries per al disseny i la realització d'aquestes propostes des d'un enfocament coeducatiu i inclusiu, amb una funció tant individual com grupal. D'aquesta manera, es contribuirà a aconseguir de l'alumnat la presa de consciència sobre les possibilitats comunicatives i expressives de la veu, el cos i els mitjans externs.

Aquest treball integrador, tan present en l'etapa d'Infantil, es manté durant l'etapa de Primària, en la qual es desenvolupen i s'aprofundeixen els aprenentatges de la disciplina. L'àrea de Música i Dansa té una clara progressió amb la matèria de Música en l'Educació Secundària Obligatoria, a través de les competències específiques i de tots els components curriculars que la integren, com un contínuum que contribueix a un aprenentatge efectiu i a un desenvolupament competencial.

La proposta curricular de l'àrea de Música i Dansa presenta diferents apartats. Les competències específiques de l'àrea, cinc íntegrament, són clarament complementàries. Per això, es destaca en el document la connexió entre elles, així com la relació d'aquesta àrea amb les que integren l'Educació Artística, les competències d'altres àrees i les competències clau.

Es presenten amb posterioritat els sabers bàsics necessaris per a poder aconseguir les competències específiques dividits en blocs, subblocs i grups de sabers que, encara que vinculats de manera directa a unes competències específiques, tindran un caràcter integrador per a un desenvolupament efectiu i ple.

Les situacions d'aprenentatge presenten principis didàctics que afavoreixen l'aprenentatge dels sabers per a l'adquisició de les competències específiques, el nivell d'assoliment de les quals s'estableix, al seu torn, en criteris d'avaluació que marquen dos moments al llarg de l'etapa: el primer corresponent al 4t curs i el segon a 6é com a final de l'etapa. En aquests criteris es desglossa el nivell de desenvolupament de cada competència específica de l'àrea per als dos moments.

2. Competències específiques.

2.1. Competència específica 1.

Reconèixer i investigar obres de diversos gèneres i els components estructurals i tècnics més destacats en propostes musicals i multidisciplinàries d'èpoques i estils diferents a través de l'audició activa i vivencial.

2.1.1. Descripció de la competència 1.

Per a aconseguir una ciutadania crítica, responsable, compromesa, sensible i respectuosa davant de la diversitat cultural i fomentar el coneixement com a impulsor del desenvolupament, resulta fonamental conèixer, comprendre, valorar i analitzar els elements que configuren les diferents manifestacions artístiques.

A través d'una escolta activa i vivencial dels components estructurals i tècnics més destacats de diverses propostes musicals i multidisciplinàries, s'introdueix l'alumnat en el reconeixement de gèneres i estils diferents, del caràcter, la forma o l'estructura, la textura, el ritme, la melodia i l'harmonia, entre els elements més destacats d'una obra o un producte musical.

El coneixement, la recerca, l'anàlisi, la descripció, la recepció i la comprensió de les obres afavoreixen el desenvolupament d'una escolta atenta que contribueix, de manera gradual, a l'avanç en el sentit crític i argumentat de la percepció.

El descobriment a partir d'una recepció activa i de la investigació de les creacions d'èpoques del passat contribueix a la valoració, a la protecció del patrimoni i al coneixement cultural propi i universal. A través de la comprensió de la diversitat cultural i des d'un enfocament coeducatiu, s'enriqueix la identitat pròpia de l'alumnat.

L'audició i el visionat de gèneres escènics diversos, el coneixement dels espais on es desenvolupen, les institucions culturals existents i el context artístic que envolta l'alumnat contribuiran a la reflexió sobre els referents propis més directes, al respecte i a l'interés per produccions contemporànies i del passat, així com per les diferents professions relacionades.

L'audició és l'eix principal pel qual es desenvolupa i s'estructura la música en el procés d'ensenyament-aprenentatge, el mitjà de la qual és l'escolta activa reforçada a través d'una aplicació instrumental, vocal o corporal. La matèria de la música és el so, de caràcter temporal i que requereix de la memòria per a recordar, reconèixer i poder establir comparacions. La identificació acompanyada es basarà en la participació activa i vivencial dels elements i components musicals a través del moviment, la veu, els instruments, l'ús de guies d'audició i altres mitjans que permeten interioritzar-los.

Al final del segon cicle, en diferents contextos i amb una actitud atenta, l'alumnat hauria de ser capaç de considerar el silenci com a element indispensable en diverses audicions actives, a partir del reconeixement i la identificació dels elements expressius del llenguatge sonor i audiovisual; hauria d'identificar les característiques formals i tècniques més destacades en fragments i propostes musicals diverses; hauria de reconèixer diferents gèneres musicals i escènics amb atenció i respecte, tot iniciant-se en el coneixement del patrimoni; i hauria de descriure, fent servir la terminologia donada, els elements tècnics més destacats amb la distinció de la repetició, el contrast i la variació en fragments o obres musicals.

Al final del tercer cicle, l'alumnat hauria de diferenciar les característiques de gèneres i estils musicals i escènics, i descriure els elements tècnics de diverses propostes, utilitzant un llenguatge específic; hauria de conèixer obres de gèneres, èpoques i autoria diversos; a més, hauria de ser capaç de respectar les normes de comportament davant de les propostes artístiques com a espectador en diferents contextos; i també, hauria de conèixer aspectes bàsics del patrimoni musical i escènic, valorant la diversitat que presenta amb actitud oberta.

2.2. Competència específica 2.

Explorar, distingir i relacionar els paràmetres del so, les característiques i representacions gràfiques pròpies, el silenci i les agressions acústiques, els instruments i la veu, a partir de l'anàlisi auditiva i visual.

2.2.1. Descripció de la competència 2.

En una societat plena d'estímul visual i sonor, és necessari partir del coneixement de les qualitats i les característiques del so. Analitzar els sons que es perceben i discriminar les agressions acústiques contribueix al desenvolupament en pro d'una vida saludable i un consum responsable.

La distinció dels elements que conformen un so ha de partir, amb diferents materials, d'una exploració dels recursos corporals i vocals per a identificar, de manera progressiva, les diferents gradacions de cada qualitat, la classificació i la relació com a base de la conscienciació sonora. La translació en la representació gràfica del so i l'ús en la creació, la lectura i la interpretació de partitures de propostes musicals breus afavoriran la comprensió d'obres en audició.

La identificació del so i el silenci, com a elements de l'atenció i com a components musicals amb les diferents duracions que presenten, permet generar una valoració en l'exercici de l'audició o la interpretació. Aquest és el pas previ per a la identificació d'agressions acústiques i el reconeixement de les normes de comportament en propostes variades.

El coneixement i reconeixement de les característiques tímbriques i del registre vocal perme-
tran una comprensió millor de les possibilitats expressives i comunicatives de la pròpia veu. Això, unit a la identificació de les característiques tímbriques i de registre d'instruments diferents, així com de diversos elements sonors, contribuirà a un desenvolupament de l'escolta a través de la comprensió de les propietats fisicoacústiques, del gaudi de produccions més extenses i de la participació en projectes.

Quan finalitze el segon cicle l'alumnat hauria de relacionar el silenci i les qualitats del so amb elements gràfics diversos; hauria ser capaç de classificar i relacionar els registres tant de la veu com dels instruments, així com d'identificar les famílies instrumentals i algunes agrupacions. A més, hauria de poder valorar les possibilitats sonores i el silenci com a elements necessaris en l'atenció i el respecte cap a diferents manifestacions musicals.

Quan acabe l'etapa, l'alumnat hauria d'identificar les qualitats i les característiques del so, utilitzant elements gràfics i terminologia específica; hauria de conèixer, classificar i relacionar agrupacions musicals diverses, identificant les característiques intrínseques i possibilitats sonores; finalment, hauria de reconèixer agressions acústiques i plantejar propostes de millora.

2.3. Competència específica 3.

Interpretar jocs i propostes musicals i escèniques diverses a través de la veu, els instruments, el cos i altres mitjans, buscant varietat expressiva.

2.3.1. Descripció de la competència 3.

La música és una forma d'expressió humana que necessita d'un mitjà per a ser realitzada. La interpretació i la comunicació musical s'efectuen a través dels sons generats amb el cos, la veu, els mitjans digitals, els instruments o objectes per a generar una multiplicitat de registres sonors i de varietat tímbrica.

La veu, com a eina de comunicació i instrument natural humà, ha de ser explorada per a una adquisició gradual de tècnica vocal i arribar així a desenvolupar-ne un ús efectiu i adequat tant en el treball coral com en projectes més amplis.

L'ús dels instruments i objectes sonors en el procés d'ensenyament i aprenentatge de la música té una perspectiva formativa dins de l'àmbit musical i una perspectiva creativa, que contribueix al desenvolupament de la capacitat expressiva i interpretativa. Per a la correcta adquisició i habilitat tècnica d'aquestes perspectives, s'ha de partir de l'exploració i experimentació sonora a través de la pràctica de propostes variades.

La veu i els instruments són un mitjà de comunicació fonamental que, juntament amb el cos, despleguen habilitats expressives i comprensives del so i del moviment, cosa que possibilita la cohesió grupal i la confiança.

A més, la diversitat de mitjans digitals existents que es poden utilitzar en la interpretació de propostes artístiques amplia la varietat de possibilitats sonores amb les quals ens podem comunicar i transmetre idees, sentiments o emocions.

La interpretació de propostes musicals i escèniques breus tindrà un caràcter variat amb una diversitat d'elements expressius. Les diferents modalitats d'aplicació interpretativa, des d'una perspectiva inclusiva, permetran una millora en l'aprenentatge de l'alumnat i generaran motivació en la pràctica.

Entrar en contacte amb el so i amb el moviment mitjançant el joc i la improvisació contribueix a l'adquisició i la comprensió graduals dels elements musicals i, alhora, ajuda a gaudir-ne, descobrir-los

i interpretar-los de manera més profunda. La pràctica musical lúdica, a través de diferents mitjans, afavoreix la comunicació, la cohesió de grup i les relacions socials que, al costat de la improvisació, són eines amb les quals explorar la creativitat. Finalment, el reconeixement de l'esforç i la coordinació en la interpretació individual i col·lectiva són fonamentals en l'aprenentatge.

Quan finalitze el segon cicle, l'alumnat hauria d'haver experimentat amb la veu, el cos, amb objectes i instruments diversos, jocs musicals i improvisacions senzilles que possibiliten la interpretació de partitures gràfiques, de danses i de dramatitzacions amb una finalitat expressiva. La relaxació, la respiració i la consciència corporal faciliten la cura de la veu i del cos. A més, hauria d'expressar sensacions amb actitud constructiva i de respecte cap al material utilitzat a partir de la interpretació individual i en grup. Finalment, hauria de ser capaç d'interpretar propostes musicals i escèniques breus, i compartir l'experiència, valorant l'esforç en l'execució individual i col·lectiva de manera respectuosa.

Al final del tercer cicle, l'alumnat hauria de poder interpretar propostes musicals i escèniques diverses amb la veu, el cos i els instruments amb diferents elements sonors i mitjans digitals, utilitzant el llenguatge musical de forma adequada i atenent les habilitats tècniques necessàries en la interpretació amb una finalitat expressiva. A més, haurien de saber compartir l'experiència i reconèixer l'esforç i la coordinació en la interpretació tant individual com col·lectiva, aportant propostes de millora.

2.4. Competència específica 4.

Crear propostes musicals i escèniques breus de forma guiada a partir d'un o diversos llenguatges i mitjançant la participació en projectes.

2.4.1. Descripció de la competència 4

En la societat actual, la utilització d'elements artístics en produccions visuals i audiovisuals amb presència en diversos contextos i mitjans de difusió és una constant en gran part de l'activitat humana. Utilitzar, en la creació de propostes musicals i escèniques, elements de diferents llenguatges com a mitjà d'expressió fomenta la creativitat, el treball en equip, el sentit crític i l'esperit emprenedor.

Mitjançant la participació en projectes musicals i multidisciplinaris, es desenvolupen hàbits de treball individual i en equip en què es valora l'esforç, la responsabilitat i les normes de convivència, a més de generar actituds de confiança en un mateix, sentit crític, iniciativa personal, curiositat, interès i creativitat en l'aprenentatge. Tot això contribuirà a l'enriquiment i a la construcció de la identitat pròpia, utilitzant l'expressió artística i els múltiples llenguatges que la integren.

A través de la creació de propostes musicals i escèniques senzilles, es reforça l'aprenentatge, l'experimentació i la reflexió, en relació als elements artístics i les múltiples combinacions possibles. Amb la seua aplicació en projectes musicals i multidisciplinaris, es té consciència de l'esforç que suposa tota activitat grupal i es fomenta el respecte per les diferents expressions culturals i artístiques. Les propostes creades han de tindre una aplicació directa en la interpretació, en la representació i en la realització de projectes.

El treball en equip, amb l'assumpció de diferents rols per part de l'alumnat, genera un entorn d'aprenentatge enriquidor per al desenvolupament ple de l'individu, pel fet de posar en pràctica una gran varietat de situacions d'aprenentatge que seran compartides per a la consecució d'un objectiu comú. Aquest treball en equip prepara l'alumnat per a l'exercici d'una ciutadania activa en un entorn de respecte i pluralitat propi d'una societat democràtica.

La intervenció en produccions i projectes grupals comporta la participació, el disseny, l'elaboració i la seua difusió. Tot això esdevé imprescindible, ja que el treball conjunt implica l'acceptació i la comprensió de l'existència de rols diversos que cal conèixer, respectar i valorar. La correcta realització de les funcions pròpies promou la millora de la pràctica grupal.

Amb la creació de propostes musicals i escèniques, i la planificació de projectes artístics i multidisciplinaris de manera guiada, s'aconsegueix accomplir, individualment i en grup, els objectius prefixats en l'inici del procés, així com un resultat final que hi concorde. L'alumnat anirà desenvolupant i

aprofundint en les diferents fases de creació al llarg de l'etapa, evidenciant el compromís amb el projecte mitjançant una participació activa i respectuosa amb la labor pròpia i la del grup.

A través d'aquesta competència específica, l'alumnat construirà també la identitat individual i de grup, ja que, en la producció de diferents propostes expressives, ha de mostrar confiança en les capacitats pròpies i valorar i respectar les dels altres. A més, ha de compartir l'experiència creativa del procés i del producte, incorporant l'opinió dels altres en les propostes de millora en forma de retroalimentació i com a element imprescindible de la millora personal.

Al final del segon cicle, l'alumnat hauria de ser capaç d'iniciar-se en els processos de creació de propostes musicals i escèniques breus de forma guiada, utilitzant elements del llenguatge musical i del llenguatge escènic ja treballats; a més, de compartir l'experiència creativa amb l'ús de diferents estratègies comunicatives bàsiques. De la mateixa manera, hauria de participar activament en diferents fases de la creació de projectes artístics i multidisciplinaris amb una valoració tant el procés com el producte final. També, caldria aprofundir en la gestió i la selecció de la informació i dels materials necessaris per a desenvolupar-les, a més d'iniciar l'avaluació del projecte amb l'ajuda de guies. Durant aquest segon cicle, les idees s'haurien de transformar en accions a través del treball participatiu i en equip, amb una actitud oberta que accepte les diferents aportacions, la confluència i el control de l'expressió, els sentiments i les emocions en la resolució dialogada dels conflictes que puguen sorgir.

Al final del tercer cicle, l'alumnat hauria de ser capaç de crear propostes musicals i escèniques breus, utilitzant elements de diferents llenguatges i emprant diferents estratègies comunicatives com a mecanisme de difusió de l'experiència creativa; a més, hauria de participar activament en la planificació i el disseny de les diferents fases de creació de projectes artístics i multidisciplinaris de forma guiada, aportant i respectant les diferents contribucions. Es desenvoluparan així, al costat dels aspectes anteriors, estratègies de presa de decisions amb l'aportació d'idees per a la resolució de problemes i els mecanismes d'avaluació del projecte. Per aquest motiu, és important treballar amb un enfocament coeducatiu basat en la igualtat i el respecte a la diversitat.

2.5. Competència específica 5.

Utilitzar recursos digitals i audiovisuals aplicats a la recerca, l'escolta, l'edició, la interpretació i la creació de produccions musicals, actuant d'acord amb la normativa vigent.

2.5.1. Descripció de la competència 5.

Els avanços tecnològics en la societat faciliten l'accés a la informació i la comunicació, i l'ús quotidià que en fem afecta tots els elements de la vida social, a la qual la música no és aliena. Convertida en un producte de consum massiu, la tecnologia és present tant en la creació, l'audició i la interpretació com en la pedagogia musical, fet que evidencia la necessitat d'incorporar-la al procés d'ensenyament i aprenentatge amb la finalitat de formar l'alumnat en l'ús creatiu, responsable i crític.

Aprendre a utilitzar i seleccionar diversos recursos digitals i audiovisuals senzills per a l'escolta, la recerca d'informació, la interpretació i l'edició sota supervisió serà fonamental per a dotar l'alumnat d'uns coneixements que els permeten identificar els possibles riscos que comporta.

Conèixer diversos recursos tecnològics relacionats amb l'educació musical i saber seleccionar fonts d'informació diverses en funció de la necessitat i la utilitat que suposarà aprendre, a través d'una pràctica, habilitats que afavorisquen un alumnat reflexiu, amb els recursos utilitzats per al maneig de la informació i l'ús d'eines tecnològiques.

S'emfatitzarà la utilització responsable dels recursos digitals i audiovisuals a través de l'exploració i l'experimentació amb el so i la imatge, realitzant cerques guiades d'informació amb respecte a la propietat intel·lectual i la normativa vigent.

Finalment, les eines digitals estan presents en productes audiovisuals i en projectes multidisciplinaris enfocades tant a la creació com a l'edició, la interpretació, la producció i la difusió. Caldrà aproximar l'alumnat a aquestes eines de manera gradual per a aconseguir un coneixement que permeta una selecció prèvia de les més adequades.

Reconéixer les diferents utilitats dels recursos tecnològics dotarà l'alumnat d'autonomia per a triar els més adequats segons les necessitats i circumstàncies, i promourà la adaptació d'aquests recursos a nous contextos de comunicació i d'aprenentatge.

Al final del segon cicle, l'alumnat hauria de ser capaç de buscar informació a través de fonts digitals diverses i d'utilitzar, sota guiatge, recursos per a l'emmagatzematge, l'escolta, l'enregistrament o l'edició musical, coneixent les normes de protecció de dades i autoria per a un consum responsable i acurat dels dispositius.

Al final del tercer cicle, també hauria de poder seleccionar recursos musicals de forma guiada amb diversos mitjans digitals i audiovisuals per a l'escolta, la creació, la interpretació, l'enregistrament, l'edició musical o la difusió en projectes musicals i audiovisuals, tenint en compte les llicències d'ús i respectant les normes de protecció de dades i autoria.

3. Connexions de les competències específiques (CE) entre si, amb les competències d'altres àrees i amb les competències clau.

3.1. Relacions o connexions amb les altres CE de l'àrea.

Les competències específiques de l'àrea tenen un caràcter integral i s'estableixen diferents connexions entre si.

Per a l'aprenentatge de la CE1, que pretén desenvolupar l'escolta i reconéixer els elements més destacats que formen part de l'organització sonora, i li atorguen sentit i significat dins d'un context cultural, és necessari un treball que convida a l'anàlisi de les característiques i propietats del so, la identificació, representació i classificació d'aquells elements que formen part de l'entorn i de la cultura pròpia i universal (CE2). La interpretació vocal, corporal, instrumental o amb altres mitjans (CE3) integra la vivència i la interiorització dels elements que caracteritzen les diferents obres per a poder utilitzar-los en la creació de manera individual o grupal, així com en la producció d'obres musicals o projectes multidisciplinaris (CE4) amb ajuda de recursos digitals (CE5).

Els aprenentatges recollits en la CE2, com ara explorar, distingir i relacionar els paràmetres i les representacions gràfiques del so, el silenci, els instruments i la veu, es realitzen a través de l'anàlisi en l'aplicació de les diverses propostes musicals (CE1). Aquesta exploració i distinció es duu a terme, en moltes ocasions, a través de jocs musicals que ajuden l'alumnat a comprendre i interioritzar els conceptes sonors (CE3). La interpretació ha de partir del silenci i l'atenció. A més, la creació de propostes musicals utilitza els paràmetres de so, que formen part del llenguatge musical (CE4), i l'ús de diferents recursos digitals ajuda a la distinció, la relació i la interiorització de tots aquests elements (CE5).

La CE3, centrada en la interpretació, té, en el cos, la veu i els instruments, els mediadors en el reconeixement dels elements més destacats de les propostes musicals de diferents èpoques i estils (CE1); així mateix, l'exploració i l'anàlisi dels elements del so (CE2) són el pas previ a la interpretació. La creació de propostes multidisciplinàries (CE4) utilitza la interpretació musical, corporal o escènica, i qualsevol proposta musical o escènica interpretada pot basar-se, complementar-se o recolzar-se en elements tecnològics, com aplicacions o programes digitals, així com per a l'enregistrament i difusió (CE5).

La CE4, que aborda la creació de forma guiada, implica adquirir uns coneixements previs que servisquen de model, de referència i com a eina per a la construcció des de l'anàlisi i la percepció (CE1). Les representacions gràfiques de les qualitats del so i l'exploració prèvia amb la identificació de les possibilitats expressives dels instruments, la veu i el cos, són fonamentals dins del procés de creació artística (CE2). Tota creació requereix d'una interpretació constant per a poder modificar, ajustar o fixar les realitzacions (CE3). En la creació musical associada a elaboracions audiovisuals, en la difusió i en la interpretació de les diverses produccions, és necessari l'ús de recursos digitals (CE5).

La CE5 té una presència total en la resta de competències a través de la selecció i la utilització dels recursos digitals i audiovisuals, i facilita el reconeixement d'elements musicals (CE1). Es busca explorar i distingir les qualitats del so amb recursos digitals diversos, en què les TIC poden servir com a suport en el procés d'ensenyament-aprenentatge (CE2). Es tracta d'interpretar i d'improvisar jocs i propostes musicals en què els mitjans digitals arriben a ser un element més en el procés interpretatiu (CE3) i es convertisquen en elements imprescindibles per a crear i participar en projectes artístics i multidisciplinaris (CE4).

3.2. Relacions o connexions amb les CE d'altres àrees de l'etapa.

Les connexions que s'estableixen entre les competències específiques de Música i Dansa, i les pròpies d'Educació Plàstica i Visual, i que integren l'àrea d'Educació Artística, mantenen una relació directa entre si. Entre aquelles que mostren una vinculació contínua, es troben la CE1 i la CE2 d'ambdues, que tracten l'exploració i el reconeixement de diferents propostes artístiques de manera vivencial, així com dels elements i característiques que les conformen. Per altra banda, la CE5 de totes dues proposa el coneixement i l'ús de recursos digitals d'acord amb la normativa vigent.

La connexió entre la resta de competències es realitza de forma combinada. Les CE1 i CE2 de Música i Dansa es troben vinculades a la CE3 d'Educació Plàstica i Visual perquè tracten l'exploració, el reconeixement, l'experimentació i la descripció amb l'ús d'una terminologia adequada. Les CE2 i CE3 estan unides amb la CE3 d'Educació Plàstica i Visual, pel fet que tracten de l'experimentació dels elements propis de cada matèria amb una finalitat expressiva; i la CE4 de Música i Dansa amb la CE6 d'Educació Plàstica i Visual perquè ambdues fomenten la participació en el procés creatiu de propostes i projectes artístics.

La connexió entre Música i Dansa i la resta d'àrees que componen l'etapa de Primària és clara perquè l'educació és integral i no fragmentada. Quant a Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural, la música és un element cultural que cobra sentit i significat dins d'un grup social. Per això el coneixement d'obres i el coneixement del patrimoni adquireix rellevància, així com la valoració del món cultural i artístic, la comprensió dels quals contribuirà al respecte i al reconeixement de la diversitat cultural. Quant al medi natural, el so és un element fisicoacústic vinculat als materials que el generen i als elements que contribueixen a propagar-lo i percebre'l. A això cal afegir la vinculació existent entre salut i agressions acústiques. La CE5 de Música i Dansa es troba directament relacionada amb la CE1 de Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural (mitjans digitals); la CE4 connectaria amb la CE2 de Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural (projectes); la CE 1 es vincula a la CE6 (esdeveniments històrics) i amb la CE8 (patrimoni) de Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural; i la CE2 connectaria amb la CE4 de Medi Natural, Social i Cultural I (salut i consum responsable).

Tant en Música i Dansa com en Educació Física, és fonamental el treball de la consciència corporal i les habilitats motrius. Els recursos expressius bàsics del cos i el moviment es poden conjugar en jocs, danses, coreografies, així com en propostes rítmiques i artístiques diverses on conflueixen les dues matèries. Les CE 2, 3 i 4 d'Educació Física tenen una connexió directa amb aquest tema.

Les llengües presenten una relació no sols com a llengua vehicular de la matèria, sinó també en les lletres de les cançons, en el treball vocal com a eina d'expressió i en la música com a llenguatge i forma de comunicació. D'altra banda, les llengües es vinculen amb el contingut escènic tant oral com escrit, amb l'expressió d'opinions i sensacions derivades de les propostes artístiques plantejades. La comprensió oral, escrita i multimodal, així com l'expressió, la interacció i la mediació presents en les CE de les llengües, connecta directament amb les CE de Música i Dansa en la mesura que són imprescindibles per a la percepció i l'anàlisi musical i escènica, d'una banda, i per a l'expressió i interpretació, d'una altra. A més, la interculturalitat i el multilingüisme, presents en la societat i en les CE de llengües, també són presents en cadascuna de les CE de Música i Dansa, on es valora la diversitat com a riquesa cultural i s'eviten prejudicis.

Amb les Matemàtiques, té una relació directa entre els diferents paràmetres del so i dels elements de la música: la distribució i la proporció rítmica, els intervals i els diferents elements pertanyents al material sonor i al llenguatge musical.

Les CE de l'Educació en Valors Cívics i Ètics han de considerar-se de manera transversal amb la matèria de Música i Dansa, així com també amb la resta de matèries, tenint en compte que el propòsit és formar una ciutadania crítica, conscient, responsable i participativa, fomentant bons valors i actituds a través dels principis d'una societat igualitària i inclusiva.

3.3. Relacions o connexions amb les competències clau

	CCL	CP	CMCT	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
CE1	X	X	X	X	X	X		X
CE2	X		X	X				X
CE3	X	X		X	X	X		X
CE4	X			X	X	X	X	X
CE5	X			X	X		X	X

Competències clau del perfil d'eixida de l'alumnat al final de l'ensenyament bàsic:

- CCL: Competència en comunicació lingüística
- CP: Competència plurilingüe
- CMCT: Competència matemàtica, ciència i tecnològica
- CD: Competència digital
- CPSAA: Competència personal, social i d'aprendre a aprendre
- CC: Competència ciutadana
- CE: Competència emprenedora
- CCEC: Competència en consciència i expressió cultural

El quadre adjunt anterior mostra l'existència d'una relació especialment significativa i rellevant entre les cinc competències específiques d'aquesta matèria i algunes competències clau incloses en el perfil d'eixida de l'alumnat en finalitzar l'educació bàsica.

Totes les competències específiques contribueixen a l'adquisició i al desenvolupament de tres competències clau: CCL, ja que l'alumnat ha d'aprendre a comprendre, interpretar i expressar conceptes, pensaments, opinions i sentiments de forma oral i escrita, de manera clara i adequada en diferents contextos; es promou la CD perquè es desenvolupa un ús i consum responsable dels recursos digitals i la realització de cerques en internet, respectant la normativa vigent de propietat intel·lectual; i, per descomptat, la CCEC està present en el conjunt de l'àrea perquè l'alumnat enriqueix i construeix la identitat pròpia a través del coneixement i del gaudi de les manifestacions artístiques i culturals més destacades del patrimoni, desenvolupant una actitud oberta, inclusiva i crítica.

A més, l'adquisició i el desenvolupament de cada competència específica contribueix a altres competències clau ja esmentades i amb les quals estan estretament vinculades. La CE1 es relaciona amb la CP en la mesura en què l'alumnat ha de prendre consciència de la diversitat lingüística i cultural per a afavorir la cohesió social i el diàleg. En referència a la CMCT, l'alumnat ha d'emprar estratègies

de manera guiada per a la comprensió dels elements estructurals i tecnicocompositius que conformen les diferents propostes musicals i multidisciplinàries. En relació a la CPSAA, l'alumnat ha de comprendre i valorar les perspectives i les experiències dels altres per a incorporar-les a l'aprenentatge. Quant a la relació amb la CC, l'alumnat ha de desenvolupar idees relatives a la identitat pròpia i a les relacions grupals i interculturals. Així mateix, ha de valorar fets culturals i socials rellevants relatius al seu entorn i mostrar una actitud democràtica fonamentada en els Drets Humans, la diversitat cultural, la igualtat de gènere i la cohesió social.

La CE2 està connectada amb la CMCT, ja que l'alumnat ha d'emprar estratègies per a la comprensió a través de l'exploració, la distinció i la relació de les qualitats del so, les característiques pròpies i la influència en la classificació instrumental i vocal, a més de relacionar el paràmetre de la intensitat com a element de la física del so amb les agressions sonores de l'entorn i la influència en la salut.

Respecte a la CE3, la interpretació de creacions musicals en diferents llengües i de diversos llocs connecta amb la CP i amb el respecte a la diversitat cultural. La interpretació pròpia i dins del grup connecta amb la CPSAA perquè afavoreix la interacció comunicativa, construeix vincles personals, fomenta la confiança personal i grupal, així com l'afany de superació. En relació amb la CC, la participació en activitats comunitàries, com la interpretació col·lectiva, contribueix, de manera conscient i respectuosa, a la cohesió social i a la integració de valors democràtics com els drets humans, la inclusió, el compromís ciutadà i la igualtat de gènere.

En quart lloc, la CE4 es relaciona amb la competència clau CPSAA a través d'una gran vinculació a tot el procés que es desenvolupa dins de la participació en la creació de propostes multidisciplinàries, ja que l'alumnat serà conscient de les emocions, idees i comportaments propis. Quant a la relació d'aquesta competència específica amb la CC, el fet de participar en activitats comunitàries contribuirà a fer que es compreguen millor les relacions sistèmiques entre les accions humanes i l'entorn. De la mateixa manera, la CE s'evidencia en la iniciació al procés de creació d'idees amb la implicació, de manera original, de diferents elements treballats.

Finalment, la CE5 es vincula a la CPSAA a través de la participació de l'alumnat en la creació i la interpretació musical, utilitzant recursos TIC, però també amb la participació en projectes de manera individual i col·lectiva, amb aportacions pròpies i respectant les dels altres. També es vincula a la CE, present des del moment en què s'han d'ordenar processos de recerca, i per la relació amb la creació, la interpretació i la participació en projectes, assumint diferents rols.

4. Saber bàsics.

4.1. Introducció.

Els sabers bàsics que integren l'àrea en l'Educació Primària són necessaris per a poder desenvolupar, de manera efectiva, el conjunt de les competències específiques. Encara que es presenten en diferents blocs, no han d'abordar-se separatament perquè constitueixen un tot integrat.

Es potencia l'aprenentatge a través de la mobilització dels diversos sabers bàsics que ací es recullen i que poden ser ampliat pel professorat de cada centre a partir dels interessos de l'alumnat. Encara que l'organització respon a una agrupació i distribució per tipologia, no es busca abordar-los separatament, sinó que mostren la possibilitat d'articular-se de manera diversa.

S'estableix una gradació dels sabers que correspon, de manera correlativa, als tres cicles de l'Educació Primària. D'acord amb la necessària progressió dels sabers, s'assenyalen aquells que haurien de treballar-se en cada cicle que, en uns casos es consoliden en aquest mentre que en uns altres han de ser ampliat en els següents.

Els sabers bàsics es presenten agrupats en dos blocs generals que responen al tractament de la matèria. D'una banda, el procés perceptivoanalític es recull en el bloc 1. Percepció i anàlisi, tan necessari per a poder reflexionar sobre les percepcions auditives i visuals, i que permeten una identificació i construcció cultural. D'una altra, al procés expressivocreatiu, centrat a ampliar i desenvolupar les possibilitats comunicatives, li correspon el bloc 2. Interpretació i creació.

Cadascun dels blocs es troba organitzat en dos subblocs amb els quals es mobilitzen diverses competències específiques i on es presenten els sabers bàsics agrupats per temàtica.

Dins del bloc de Percepció i anàlisi, es troben dos subblocs. El primer, Contextos musicals i culturals, integra els grups relatius a les obres musicals i multidisciplinàries, als gèneres musicals i escènics, al patrimoni, a les normes de comportament, als instruments, les veus i les agrupacions. El segon, Elements i estructura, inclou els grups referits al so, al silenci, a les qualitats del so, als elements musicals i escènics, i a les estructures formals. El segon bloc, Interpretació i creació, està format pels sabers necessaris per a aconseguir en l'alumnat un control vocal i corporal en el procés comunicatiu, l'expressió a través del cos i altres mitjans, i la creació a través de dos subblocs. El primer, Expressió individual i col·lectiva, aborda els grups de comunicació, interpretació i tècnica vocal, instrumental i corporal, la creació i la notació musical. El segon, Propostes artístiques, recull els grups referits als elements escènics i audiovisuals, la representació, els projectes artístics multidisciplinaris, les eines digitals i l'expressió d'opinions i sensacions.

4.2. Bloc 1: Percepció i anàlisi.

SB1.1 - Contextos musicals i culturals. CE1, CE2, CE5	1r cicle 1r i 2n	2n cicle 3r i 4t	3r cicle 5é i 6é
G1. Obres			
Peces breus de gèneres diferents: vocals, instrumentals i mixtos.	X		
Fragments o obres de gèneres, èpoques, estils i autoria diferents. Classificació.		X	X
G2. Patrimoni			
El patrimoni musical: iniciació.	X		
Els espais culturals i artístics. El patrimoni de la Comunitat Valenciana.		X	X
El patrimoni musical i escènic. Les institucions. Funció social.			X
G3. Gèneres escènics i musicals			
Els gèneres escènics i musicals. Professions vinculades.	X	X	X
G4. Agrupacions vocals i instrumentals			
Les agrupacions vocals, instrumentals i mixtes.	X	X	X
Agrupacions del folklore, d'estils diversos i gèneres actuals.			X
G5. La veu			
Veü masculina, veü femenina i veü infantil.	X		

Registre de les veus i classificació.		X	X
G6. Els instruments			
Instruments i objectes sonors més pròxims. Identificació visual i auditiva. Principals famílies.	X		
Els instruments musicals: classificació per famílies, descripció i usos en agrupacions. Identificació visual i auditiva.		X	X
Els instruments musicals electrònics, acústics i digitals.			X
G7. Normes de comportament			
Actitud atenta en l'audició i davant de propostes artístiques. El silenci individual.	X	X	X
Atenció i respecte en l'audició i davant de les propostes artístiques.		X	
Normes de comportament en l'audició musical i davant de les propostes artístiques. Actitud oberta i valorativa.			X
SB1.2 - Elements i estructura CE1, CE2, CE3, CE5	1r cicle 1r i 2n	2n cicle 3r i 4t	3r cicle 5é i 6é
G1. So i silenci			
So, silenci i agressions acústiques en l'entorn pròxim.	X		
Usos del so i del silenci en el món actual.		X	
Les agressions acústiques. Estratègies d'afrontament, neutralització i millora.			X
G2. Les qualitats del so			
Contrastos d'altura, intensitat, duració, i timbre: representació gràfica.	X		
Diferents graus d'altures, duracions, intensitats i timbres: representació gràfica.		X	X
G3. Ritme, tempo i caràcter			
La pulsació i l'accent. Els contrastos en el tempo. El caràcter i la sensació.	X		

La pulsació i l'accent en els compassos simples. Els signes de divisió. El tempo. El caràcter i l'expressió.		X	
L'accent en compàs compost. La ruptura de l'accent. Els canvis de tempo. El caràcter i els elements musicals que el determinen.			X
G4. Melodia i harmonia			
Melodia. Direccionalitat.	X		
Frase i semifrase. Interval i cadència. El mode. Identificació.		X	X
Harmonia i l'acord. Melodia i textura.			X
G5. Estructura i forma			
Repetició, contrast i variació.	X	X	X
L'estructura i la forma.		X	X
Formes simples.			X
G6. Elements escènics			
Rols, materials i espais.		X	X
Temps, tema, argument i estructura dramàtica bàsica.			X

4.3. Bloc 2: Interpretació i creació

SB2.1 - Expressió individual i col·lectiva. CE2, CE3, CE4, CE5	1r cicle 1r i 2n	2n cicle 3r i 4t	3r cicle 5é i 6é
G1. Interpretació i tècnica vocal			
La respiració, la relaxació i la intensitat vocal. Jocs vocals: altures, intensitats i timbres. La imitació vocal.	X		
Desenvolupament de la capacitat respiratòria. L'emissió vocal en la parla i en el cant. Jocs vocals: combinació d'altures, intensitats, duracions i timbres. L'accent prosòdic i l'accent musical. Reconstrucció de textos a cançons donades.		X	

El suport i la impostació en la parla i en el cant. Cura i manteniment de la veu: hàbits saludables. Interpretacions variades i introducció a la cançó a dues veus. La creació breu de textos i musicalització.			X
Cançó a l'uníson, <i>a cappella</i> i amb acompanyament. La memorització de repertori.	X	X	X
G2. Interpretació i cura instrumental			
Cura i manteniment dels instruments. La reutilització o transformació de materials de l'entorn en la construcció d'instruments senzills.	X	X	X
La tècnica en la pràctica instrumental.	X	X	X
Propostes breus i jocs instrumentals .	X	X	
Experimentació de registres, intensitats i timbres. L'eco i la pregunta-resposta instrumental. Ostinatos rítmics i ritmicomelòdics breus.	X		
Combinació de diferents altures, intensitats, duracions i timbres. Polirítmies senzilles. L'ostinato i la improvisació.		X	X
G3. Creació			
Moviments, expressions corporals i coreografies senzilles.		X	X
Acompanyaments musicals.			X
Propostes musicals i sonoritzacions breus.	X	X	X
G4. La comunicació			
Expressió vocal i expressió corporal.	X	X	X
El llenguatge escènic.	X	X	X
G5. La notació musical			
Iniciació a la notació musical.	X		
Els elements de la notació musical en la interpretació i la creació.		X	X
G6. Habilitats motrius			
Habilitats motrius bàsiques.	X		
L'espai en la dansa. Les qualitats del moviment.		X	X

G7. El moviment i la dansa			
Moviments en propostes musicals breus: imitació, memorització i expressió. Danses breus: La posició i el desplaçament..	X	X	
Moviments en coreografies breus. La coordinació grupal, les figures i l'espai en les danses.		X	
Coreografies en peces de diferents estils i gèneres. Danses variades de diferents estils, èpoques i cultures.			X
SB2.2 - Propostes artístiques. CE1, CE3, CE4, CE5	1r cicle 1r i 2n	2n cicle 3r i 4t	3r cicle 5é i 6é
G1. Representació			
Els personatges en propostes artístiques multidisciplinàries.	X	X	X
Espai i posició. Els segments corporals: expressió i gestualitat.		X	X
El gest. El llenguatge corporal de l'actor. Imitació i improvisació.			X
G2. Elements escènics			
L'ambientació sonora i l'attrezzo.		X	
Escenografia, vestuari i il·luminació.			X
G3. Elements expressius i comunicatius en el llenguatge audiovisual			
Relació imatge, acció i so.	X	X	X
G4. Projectes artístics multidisciplinaris			
Disseny, rols, selecció de materials, informació i criteris de valoració.		X	X
Les fases de projectes artístics: planificació, presa de decisions i avaluació.			X
Responsabilitat individual i grupal en la participació i en la creació de propostes senzilles.	X	X	X
G5. Eines digitals			
Ús de banc de sons i selecció d'informació.	X	X	X
La gestió responsable.		X	X

Enregistrament, interpretació, creació i edició. Normes de protecció de dades i autoria.		X	X
G6. Expressió de sensacions i opinions			
Expressió oral de sensacions en l'audició i la interpretació amb la terminologia musical donada.	X		
Expressió de sensacions i opinions en propostes variades amb ús de la terminologia musical donada. Actitud oberta i respectuosa. Confiança personal.		X	X

5. Situacions d'aprenentatge.

A continuació es presenten alguns principis rellevants que caldria tindre en compte a l'hora de dissenyar situacions d'aprenentatge en l'àrea de Música i Dansa. Les situacions d'aprenentatge posen en relació les competències específiques de l'àrea amb procediments i contextos d'aprenentatge desitjables. Els principis de transferència i transversalitat han d'afavorir el desenvolupament de les competències específiques de Música i Dansa, així com les competències clau en l'Educació Primària. Per tant, les situacions d'aprenentatge de l'àrea de Música i Dansa han de tindre un caràcter competencial que contemple els aspectes tractats a continuació.

Les situacions d'aprenentatge musical i artístic poden presentar-se tant a l'aula de música com en qualsevol altre lloc. Els escenaris i espais han de ser diversos, ja que diferents són els llocs que poden servir de detonants per a generar propostes artístiques amb les quals poder explorar les possibilitats sonores, expressives i acústiques que ens envolten. Per tant, es poden situar i provocar en diversos espais tant físics i pròxims com virtuals o llunyans, en els quals experimentar i vivenciar el so, el moviment i també la imatge. Els espais del centre mateix, els de fora i els propis de la xarxa poden convertir-se en laboratoris sonors amb els quals investigar, explorar i crear. A més, es pot escoltar, assistir i participar en concerts, enregistraments, representacions, performances, exploracions sonores, itineraris artístics en qualsevol lloc destinat o no a aquest efecte. La classe de música s'ha d'obrir a la comunitat educativa i a l'entorn del centre educatiu.

De la mateixa manera, els diversos espais i els elements que els conformen poden ser llocs de creació múltiples i variats que poden servir d'inspiració per a la realització de propostes musicals i escèniques pròpies, i de projectes multidisciplinaris a partir d'objectes i materials que habiten en un context particular, siga físic o virtual. La seua utilització i concreció haurà d'adaptar-se al nivell educatiu i organitzar-se prèviament en les diverses programacions d'aula i de centre.

Els temps també han d'aprofitar-se al màxim per a traure'n partit i rendiment. És important prendre en consideració qualsevol moment i reconèixer que qualsevol situació potser interessant, més enllà de les estrictament escolars. Els processos d'ensenyament-aprenentatge de l'alumnat es produeixen en qualsevol espai temporal i, per tant, s'han de tindre en compte. Encara que aquestes pràctiques moltes vegades s'associen a un entorn d'aprenentatge més informal, són molt importants en el desenvolupament personal i musical de l'alumnat. El so i el silenci estan presents contínuament. Cada segon és important, més enllà dels prescrits, i s'ha de considerar dins de la realitat vital musical de l'alumnat. Qualsevol tasca o activitat realitzada dins o fora del centre, com poden ser activitats extraescolars o complementàries, resulta interessant per a explorar i aprofundir el so i el moviment. Les situacions han de comprendre molt més que el temps estipulat a l'aula i les celebracions escolars puntuals i establides per inèrcia. La música és transversal a la vida del centre escolar.

Així mateix, aquestes situacions d'aprenentatge haurien de contemplar no sols contextos d'educació formal, sinó tots aquells contextos d'activitat als quals l'alumnat tinga accés i que li suposen oportunitats d'aprenentatge. Cal tindre en compte, de la mateixa manera, les diferents esferes de la vida en què es projecten les competències específiques de l'àrea.

Cada situació d'aprenentatge implica una organització prèvia dels agrupaments tant de l'alumnat com d'altres persones que puguen participar-hi. En conseqüència, és necessari planificar prèviament la distribució individual, per parelles, en grup reduït o gran.

És essencial la col·laboració amb altres àrees i nivells educatius, en tasques i projectes diversos. Per això, cadascuna de les propostes musicals i els projectes multidisciplinaris suposa l'organització prèvia del temps d'actuació i de coordinació amb altres àrees o agents implicats.

Les propostes multidisciplinàries afavoreixen connexions amb sabers d'altres disciplines. Les diferents tasques impliquen la cooperació i el treball en equip, i incideixen en el diàleg, la resolució de conflictes pacífica i el respecte. A més, aquestes propostes han de ser enteses com un procés planificat, enriquidor, pròxim als interessos de l'alumnat i estimulant que ha de finalitzar en un producte final consensuat.

En el desenvolupament d'aquestes propostes, les col·laboracions amb altres àrees i amb diverses institucions són fonamentals per a poder dur-les a terme dins d'un treball vinculat a la realitat de l'entorn social de l'alumnat. En les situacions d'aprenentatge, és primordial afavorir les relacions amb altres àrees, amb la comunitat escolar, amb associacions de l'entorn i amb les institucions locals; així com afavorir també el contacte amb artistes, amb centres culturals, amb escoles de música i conservatoris, amb ONG, amb centres ocupacionals, amb residències, amb centres esportius, amb escoles de dansa i amb altres centres educatius.

Les assemblees artístiques o tertúlies musicals plantegen situacions d'aprenentatge que potencien la capacitat dialògica i el tracte respectuós amb unes normes de participació clares, el respecte del torn de paraula, el debat en un to adequat amb l'assumpció de diferents rols i el treball participatiu i inclusiu. Aquestes assemblees estimulen el sentit crític i la reflexió mitjançant el diàleg entre iguals i el debat.

S'ha de promoure situacions que atorguen sentit a l'aprenentatge. A través de l'expressió corporal, instrumental i vocal, amb la utilització de diferents elements musicals i escènics, es desenvoluparan els processos d'interiorització d'aquests, a més de millorar les diferents funcions cognitives i la gestió emocional de l'alumnat.

Partint de diverses metodologies, es poden plantejar aprenentatges en forma de reptes, problemes, casos reals, simulacions, projectes i produccions artístiques col·laboratives entre altres, en què tant el procés com el producte, comporten aprenentatges significatius i afavoreixen l'empoderament de l'alumnat i el converteixen en el centre del seu aprenentatge fent-lo conscient que aprendre és a les seues mans.

Les metodologies actives permeten treballar en equips cooperatius, assimilant la interdependència positiva i aprenent a ser responsables amb aportacions individuals, perquè l'equip i el grup funcione correctament.

Les metodologies amb un enfocament vivencial suposen una proposta de treball competencial en la qual els valors, la creativitat, el pensament crític i la motivació tenen un paper fonamental, ja que donen l'oportunitat a l'alumnat de construir l'aprenentatge propi.

Les situacions d'aprenentatge han de garantir a l'alumnat l'accés tant als espais i al temps com també al currículum mitjançant la detecció i eliminació de barreres amb el disseny de tasques i activitats d'acord amb els principis del Disseny Universal d'Aprenentatge.

S'han de fomentar moments de reflexió sobre els diversos processos d'ensenyament-aprenentatge adquirits, així com incorporar l'autoavaluació, la coavaluació i l'heteroavaluació mitjançant instru-

ments diferents durant tot el procés i en els diversos productes que es creen: audiovisuals, sonoritzacions, partitures gràfiques, musicals, performances, coreografies, pòdcast de ràdio, revistes escolars, canals de televisió, lapbooks, concerts, actuacions, dramatitzacions, videoclip, repositoris i portafolis musicals i audiovisuals, entre altres.

És igualment rellevant compartir, avaluar i valorar tant el procés interpretatiu i creatiu com el resultat final de manera individual i en grup, buscant coordinació i respectant la figura de la direcció i la de tots els agents implicats.

Els recursos que tenen els centres educatius són diversos i variats. Aprofitar tant els recursos sonors com també altres recursos als quals tots tenen accés pot ser una font de materials que es poden utilitzar en les situacions d'aprenentatge. El reciclatge i la reutilització final amb una finalitat expressiva i musical pot convertir aquests objectes en materials del nostre dia a dia.

Usar les tecnologies com a recursos d'aprenentatge i extraure'n el màxim rendiment és una tasca essencial en l'escola del segle XXI, lligada a un ensenyament en valors i actituds que permeten a l'alumnat adaptar-se als continus canvis produïts per les tecnologies, a més del seu ús i la seua actualització. L'ús dels recursos digitals permetrà la creació de bases rítmiques, melòdiques o harmòniques a través de programes i aplicacions per a una utilització posterior i la incorporació d'elements musicals.

La conservació i la cura del material utilitzat, siguen instruments, recursos digitals, equipament o infraestructures, formaran part de les normes de comportament i valors intrínsecs de les situacions d'aprenentatge. A més, el cos i la pròpia veu, com a elements i instruments propis de l'ésser humà, també han de cuidar-se per a utilitzar-los en diferents contextos artístics.

Respectar les opinions i rols diferents seran metes importants de les propostes i projectes diversos en què estiguen implicats i hi participen.

Finalment, els objectius de desenvolupament sostenible contempen la igualtat entre les persones i la protecció del planeta com a part d'una nova agenda de desenvolupament sostenible. Es pretén que, a partir de les situacions d'aprenentatge plantejades, tot l'alumnat obtinga els coneixements teòrics i pràctics necessaris per a promoure i aconseguir el màxim possible de les metes dels objectius de desenvolupament sostenible. Dins d'aquesta manera d'actuar en el món, una educació per al desenvolupament i estils de vida sostenibles convida a reutilitzar, reduir i reciclar els materials des d'una perspectiva de reflexió sobre el seu ús i consum en la classe de Música i Dansa. Els drets humans i la igualtat de gènere es fan imprescindibles en la selecció de recursos utilitzats i el consum responsable i igualitari. A més, l'àrea de Música i Dansa contribueix a la promoció d'una cultura de pau i no-violència, la valoració de la diversitat cultural i la contribució de la cultura al desenvolupament sostenible.

6. Criteris d'avaluació.

6.1. Competència específica 1.

Reconèixer i investigar obres de diversos gèneres i els components estructurals i tècnics més destacats en propostes musicals i multidisciplinàries de diferents èpoques i estils a través de l'audició activa i vivencial.

4t curs (2n cicle)	6é curs (3r cicle)
1.1. Reconèixer gèneres escènics i obres musicals de diferents estils i èpoques amb els elements contrastants tècnics i formals més destacats que els caracteritzen.	1.1. Identificar propostes musicals i escèniques de diferents èpoques, estils i gèneres amb la distinció de les característiques, elements estructurals i tecnicocompositius més destacats i la seua valoració.

1.2. Descriure els elements més destacats que conformen les diferents propostes musicals o multidisciplinàries, utilitzant vocabulari específic.	1.2. Descriure els elements que conformen les diferents propostes musicals o multidisciplinàries i la relació amb les sensacions produïdes, utilitzant un llenguatge específic.
1.3. Valorar el patrimoni musical i escènic respectant-ne la diversitat.	1.3. Valorar les diferents manifestacions artístiques, el patrimoni musical i, també, de les arts escèniques, coneixent els espais on es desenvolupen i la funció social, respectant-ne diversitat.

6.2. Competència específica 2.

Explorar, distingir i relacionar els paràmetres, les característiques i les representacions gràfiques del so, el silenci i les agressions acústiques, els instruments i la veu a partir de l'anàlisi auditiva i visual.

4t curs (2n cicle)	6é curs (3r cicle)
2.1. Relacionar les qualitats del so amb els elements gràfics associats, utilitzant un vocabulari adequat.	2.1. Identificar les qualitats del so i les característiques pròpies, utilitzant elements gràfics i una terminologia adequada.
2.2. Identificar els tipus de veu, els instruments, les famílies instrumentals i agrupacions, relacionant-ne les característiques.	2.2. Classificar la veu, els instruments i les agrupacions musicals relacionant-ne característiques i possibilitats sonores.
2.3. Valorar el silenci i les possibilitats sonores de l'entorn, respectant les diferents manifestacions musicals.	2.3. Valorar el silenci i les possibilitats sonores de l'entorn, identificant agressions acústiques, amb una actitud atenta i respectuosa davant de les diferents manifestacions artístiques.

6.3. Competència específica 3.

Interpretar jocs i propostes musicals i escèniques diverses a través de la veu, els instruments, el cos i altres mitjans, buscant varietat expressiva.

4t curs (2n cicle)	6é curs (3r cicle)
3.1. Explorar, a través de la veu, del cos, dels instruments i dels diferents elements sonors, jocs musicals, escènics i improvisacions breus amb una finalitat expressiva.	3.1. Experimentar a través de la veu, del cos, dels instruments i els elements sonors jocs musicals, escènics i improvisacions, utilitzant el llenguatge musical amb una finalitat expressiva.
3.2. Interpretar, a través del cos, de la veu, dels instruments i dels diferents elements sonors, propostes musicals breus o escèniques amb intencionalitat tècnica.	3.2. Interpretar, a través del cos, de la veu, dels instruments i dels diferents elements sonors, propostes musicals o escèniques diverses amb les habilitats tècniques bàsiques.

3.3. Reconéixer l'esforç en la interpretació individual o col·lectiva.	3.3. Valorar l'esforç i la coordinació en la interpretació individual o col·lectiva, proposant possibilitats de millora.
--	--

6.4. Competència específica 4.

Crear propostes musicals i escèniques breus de forma guiada a partir d'un o de diversos llenguatges i mitjançant la participació en projectes.

4t curs (2n cicle)	6é curs (3r cicle)
4.1. Dissenyar propostes breus de forma guiada mitjançant l'ús d'elements del llenguatge musical o escènic .	4.1. Dissenyar propostes breus amb l'ús combinat dels elements del llenguatge musical o escènic.
4.2. Participar, de manera activa, en projectes artístics o multidisciplinaris, respectant els rols diferents del grup.	4.2. Col·laborar en projectes artístics o multidisciplinaris de manera activa, aplicant les funcions concretes del rol assignat.
4.3. Identificar els elements d'un projecte artístic o multidisciplinari de forma guiada amb la valoració tant el procés com el producte final.	4.3. Analitzar les fases d'un projecte artístic o multidisciplinari amb l'aportació de propostes de millora, respectant les diferents contribucions.

6.5. Competència específica 5.

Utilitzar recursos digitals i audiovisuals aplicats a la cerca, l'escolta, l'edició, la interpretació i la creació de produccions musicals, actuant d'acord amb la normativa vigent.

4t curs (2n cicle)	6é curs (3r cicle)
5.1. Buscar informació en fonts digitals diverses de forma guiada.	5.1. Seleccionar informació i recursos musicals de forma guiada, utilitzant mitjans digitals diversos.
5.2. Utilitzar recursos digitals per a l'enregistrament o l'edició musical de forma guiada.	5.2. Utilitzar recursos digitals seleccionats en la creació, la interpretació, l'enregistrament o l'edició musical.
5.3. Practicar un consum responsable en l'ús d'obres musicals i audiovisuals de manera respectuosa amb l'autoria.	5.3. Respectar les llicències d'ús i les normes de protecció de dades i autoria en el consum d'obres musicals i audiovisuals.